

Antikvarisk kontroll och arkeologisk schaktningsövervakning

Slottsbacken

Placering av byst i Slottsbacken

Raä 88
Slottsbacken
Uppsala stad
Uppland

Bent Syse

UPPLANDSMUSEET

Antikvarisk kontroll och arkeologisk schaktningsövervakning

Slottsbacken

Placering av byst i Slottsbacken

Raä 88
Slottsbacken
Uppsala stad
Uppland

Bent Syse

Omslagsbild: Byst av Dag Hammarskjöld på plats i Slottsbacken

Rapport 2006:06, arkeologiska avdelningen

© Upplandsmuseet, 2006

Renritning & foto: Bent Syse

Upplandsmuseet, S:t Eriks gränd 6, 753 10 Uppsala
Telefon 018 – 16 91 00. Telefax 018 – 69 25 09.
www.upplandsmuseet.se

Innehåll

Inledning	6
Målsättning	6
Bakgrund	7
Arkeologi	7
Antikvarisk kontroll	
7	
Undersökningens genomförande och metod	7
Undersökningsresultat	9
Arkeologi	9
Antikvarisk kontroll	11
Sammanfattning	12
Administrativa uppgifter	13

Inledning

Efter beslut 2005-10-28 från Kulturmiljöenheten, länsstyrelsen i Uppsala län (lstn dnr 431-9874-05) har Upplandsmuseets arkeologiska avdelning, utfört en arkeologisk schaktningsövervakning i samband med grundläggning av fundament till en byst i Slottsbacken, sydväst om slottet (fig 1). Beställare var Statens Fastighetsverk som även bekostat undersökningen.

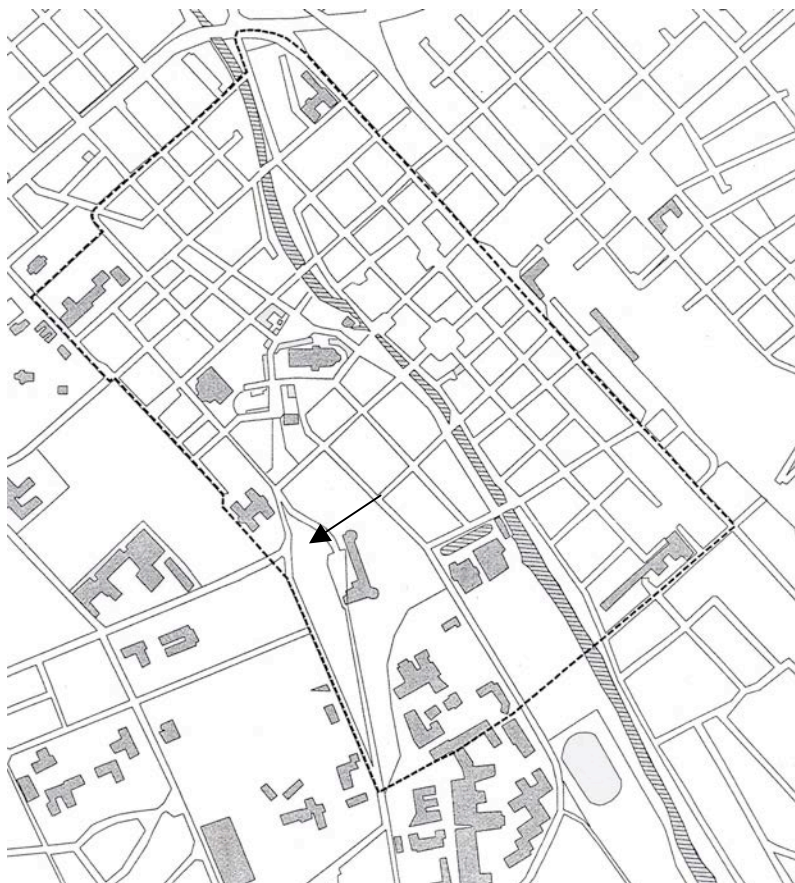
I samband med detta har undertecknad också ansvarat för den antikvariska kontrollen vid uppsättandet. Detta efter beslut 2005-11-02 från Riksantikvarieämbetet (raä dnr 311-3466-2005).

Målsättning

Målsättningen med den arkeologiska schaktningsövervakningen var att konstatera om medeltida kulturlager eller eventuella förhistoriska lämningar kom att påverkas vid nedgrävning för fundamentet. Om så skedde skulle dessa dokumenteras, såväl i plan som i sektion, samt försöka relateras till de tidigare arkeologiska undersökningarna i området.

Målsättningen med den antikvariska kontrollen var att se till att arbetet med bystens placering inte skulle påverka det statliga byggnadsminnet som Uppsala slott utgör och att arbetena skulle utföras i enlighet med RAÄ:s beslut.

Rapporten redovisar resultaten från de två ovanstående insatserna.

Figur 1. Platsen för bysten i Slottsbacken markerad med pil. Den streckade linjen markerar begränsningen för fornlämningsområdet för Uppsala stad, Raä 88.

Bakgrund

Arkeologi

Lämningar efter medeltida kulturlager inom denna del av Uppsala är inte kända sedan tidigare. Bortsett från ett antal både arkeologiska och byggnadsantikvariska dokumentationer strax intill och i slottet finns inga andra noteringar. Däremot har äldre skriftligt material av Rudbeck noteringar om att förhistoriska lämningar har funnits på åsen innan slottet började byggas. Förutsättningarna för att sådana skulle kunna finnas i området är inte osannolika, trots att den nu aktuella platsen inte ligger på åsens krönläge.

Antikvarisk kontroll

I samband med hundraårsminnet av Dag Hammarskjölds födelse har Dag Hammarskjölds Minnesfond låtit gjuta en byst, gjord av den danske konstnären Svend Lindhart 1976. Efter diskussioner kring placeringen av denna byst, där ett antal alternativ prövats, föreslogs slutligen en placering i Slottsbacken. I ansökan till Fastighetsverket från Dag Hammarskjöld Foundation motiverar de senare att den föreslagna placeringen i grönskan i slutningen nedanför Styrbiskop och strax ovanför Dag Hammarskjölds väg, utgör en öppen stilla plats som kan liknas vid ett meditationsrum i naturen. Kopplingarna till Dag Hammarskjölds uppväxt på slottet har också betydelse för placeringen.

Efter ansökan från Fastighetsverket beslutade Riksantikvarieämbetet att lämna tillstånd till placeringen nedanför slottet och bastion Styrbiskop. Riksantikvarieämbetet anser i sitt beslut att bysten med sin ringa storlek och placering i grönskan inte innebär en minskning av Uppsala slotts kulturhistoriska värde.

Undersökningens genomförande och metod

I samband med schaktningar för fundament fredagen den 9 december 2005, skedde en övervakning av undertecknad. I veckan därpå fortsatte denna vid uppsättning av sockel. Invigningen av bysten skedde fredagen den 16 december 2005.

Schaktningarna för fundamentet skedde under ett par timmar och utfördes med en mindre grävmaskin. Den uppschaktade jorden lades åt sidan för senare bortforsling. Gropen för fundamentet fick en rektangulär yta med måtten 1,2 x 1,4 m. Djupet blev ca 1 m. Därefter göts betong i gropen med enklare armering. Efter härdning placerades på detta fundament en sockel med måtten 40 x 46 x 180 cm.

Figur 2. Platsen för bysten (käpp) innan schaktning för fundament påbörjats. Sett ner mot Carolina.

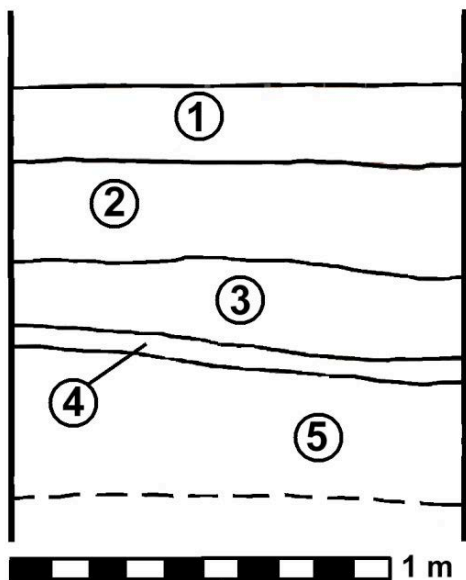
Figur 3. Platsen för bysten (käpp) innan schaktning för fundament påbörjats. Sett mot slottet.

Undersökningsresultat

Arkeologi

Vid schaktningarna kunde inga medeltida kulturlager eller konstruktioner iakttas. Lagerbilden i gropen uppvisade överst en grässvål med matjord inunder med en tjocklek av 0,2 m. Under detta lager fanns ett omrört lager innehållande grus, sand och tegelfragment. Även detta lager hade en tjocklek av 0,2 m. Därefter följde ett opåverkat lager med åsmaterial, bestående av infiltrerat grus, innehållande en del stenar av varierande storlek, med diameter från 0,05 upp till 0,3 m. Under detta 0,2 m tjocka lager fanns en tunn horisont med lerblandat grus innan ren lera tog vid.

Figur 4. Sektion mot öster visande de olika lager som framkom i gropen för fundamentet.

Figur 5. Foto av sektionen.

Figur 6. Gropen med lager 2 synligt i toppen.

Denna lagerföljd visar att platsen för bystens uppsättande inte uppvisar spår av medeltida eller historiska lämningar. Lager 2 som innehåller tegelfragment kan dock vara rester efter slottets uppförande eller olika ombyggnationer som skett sedan dess. Några spår efter äldre aktiviteter, såsom förhistoriska gravar fanns inte.

Figur 7. Gropen fylls med betong innan sockeln sätt på plats.

Antikvarisk kontroll

Bystens uppförande och placering följer de intentioner som avsågs i ansökan till Riksantikvarieämbetet. Någon avvikelse har inte skett i förhållande till ansökan och Riksantikvarieämbetets synpunkter. Upplandsmuseet anser att placeringen inte har påverkat Uppsala slotts kulturhistoriska värde.

Figur 8. Sockeln färdigmonterad på platsen. Sett mot slottet.

Figur 9. Som ovan, men från längre håll.

Sammanfattning

I samband med grundläggning och placering av en byst av Dag Hammarskjöld har Upplandsmuseet utfört en arkeologisk schaktningsövervakning och antikvarisk kontroll. Resultatet av arkeologin visade att inga äldre medeltida lager eller konstruktioner funnits på den schaktade ytan. Den antikvariska kontrollen utfördes eftersom ingreppet skedde inom statligt byggnadsminne. Här har uppförandet följt de anvisningar som angavs i tillståndet.

Figur 10. Bysten av Dag Hammarskjöld uppsatt och klar.

Administrativa uppgifter

Plats: Slottsbacken, Uppsala stad

Raä nr: 88

Fornlämningstyp: Medeltida kulturlager

Undersökningstyp: Arkeologisk schaktningsövervakning och antikvarisk kontroll

Orsak till undersökningen: Uppsättande av byst

Undersökningsperiod: 2005-12-09

Höjdsystem: Uppsala stads. 0-planet ligger 0,36 m under RAK 1900

Koordinatsystem: Fristående

Projektledare, Upplandsmuseet: Bent Syse

Upplandsmuseets dnr: Ar-950-2005

Upplandsmuseets projektnr: 8180

Beställare: Statens Fastighetsverk

Handläggare på länsstyrelsen i Uppsala län: Ann Segerberg

Länsstyrelsens beslutsdatum och dnr: 2005-10-28, 431-9874-05

Handläggare på Riksantikvarieämbetet: Ingrid Schwanborg

Riksantikvarieämbetets beslutsdatum och dnr: 2005-11-02, 311-3466-2005

Dokumentationsmaterial: Förvaras i Upplandsmuseets arkiv

Fynd: -